

SUMMARIES IN POLISH

Dorota MICHALAK, Paulina SZYJA

DETERMINANTY BEZPIECZEŃSTWA KLIMATYCZNEGO – PRÓBA ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ

STRESZCZENIE: W artykule podjęto zagadnienie bezpieczeństwa klimatycznego – zagadnienie niewystarczająco zbadane w literaturze przedmiotu. Celem opracowania jest uzupełnienie luki w literaturze dotyczącej wyjaśnienia powiązania zmian klimatu i bezpieczeństwa, zdefiniowania terminu bezpieczeństwa klimatycznego oraz próba doboru wskaźników (w oparciu o selekcję spośród już istniejących) na potrzeby zdiagnozowania poziomu bezpieczeństwa klimatycznego. Przeprowadzone badania pozwoliły ustalić, iż brakuje opracowań, które precyzyjnie wyjaśniałyby termin bezpieczeństwo klimatyczne, stąd też przyjęto autorską definicję. Z kolei przegląd istniejących wskaźników wskazał ich ograniczenia. Mimo to pozwolił na odpowiedź na pytanie, czy mamy do czynienia z zagrożeniem dla zapewnienia bezpieczeństwa klimatycznego.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo klimatyczne, wskaźniki bezpieczeństwa klimatycznego, bezpieczeństwo narodowe

Krzysztof Adam FIRLEJ, Marcin STANUCH

PROGNOZOWANIE ROZWOJU ENERGII ELEKTRYCZNEJ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII W POLSCE NA TLE KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ

STRESZCZENIE: Jednym z kluczowych elementów rozwoju krajów jest stabilność energetyczna szczególnie związana z zapewnieniem ciągłości zasilania, m.in. w energię elektryczną. Komisja Europejska próbuje uchronić bezpieczeństwo dostaw energii wprowadzając wewnętrzne uwarunkowania dotyczące udziału OZE w życiu codziennym. Celem artykułu była prognoza udziału OZE w produkcji energii elektrycznej dla wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej. Badanie przeprowadzono analizując lata 1985-2021, gdzie badania oparto o dwa modele: autoregresyjny (AR) oraz model Holta-Wintersa, a wartości predykcji zostały wyznaczone dla okresu 2022-2030. Wartości prognoz wykazały, że Dania jako jedyny z krajów wspólnoty już na przełomie 2026-2027 może okazać się państwem samowystarczalnym pod względem produkcji energii elektrycznej z OZE. W przypadku Polski istnieje duże prawdopodobieństwo niespełnienia oczekiwań udziału OZE w planowanym udziale na rok 2030. Potencjalnie, dla większości krajów UE energia produkowana z OZE dla 2030 r. będzie zaspokajać przynajmniej 50% zapotrzebowania na energię elektryczną. Prognoza dotycząca szans realizacji przedstawionych w krajowych planach na rzecz energii i klimatu zobowiązań dotyczących udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej w krajach członkowskich Unii Europejskiej w 2030 roku wskazuje, że nie zostaną one spełnione w większości gospodarek unijnych.

SŁOWA KLUCZOWE: energia elektryczna, prognozowanie, OZE w Unii Europejskiej, model Holta-Wintersa, model autoregresyjny

Andrzej GRACZYK, Alicja Małgorzata GRACZYK, Adam WĘGRZYN

ZMIANA KONCEPCJI WYKORZYSTANIA GAZU ZIEMNEGO W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO GOSPODAROWANIA ENERGIĄ W POLSCE

STRESZCZENIE: Transformacja energetyczna wymaga zmiany w strukturze wykorzystywanych nośników energii. Celem artykułu jest określenie roli gazu ziemnego w polityce energetycznej Unii Europejskiej i Polski jako paliwa przejściowego w kontekście promowanej polityki zrównoważonego rozwoju. W analizowanych dokumentach przedstawiających wizję polityki energetycznej obserwuje się zróżnicowane podejście do efektów zastosowania gazu ziemnego. Przeprowadzono analizę i ocenę możliwych efektów wykorzystania gazu ziemnego w miksie energetycznym Polski. W badaniach zastosowano metodę analizy dokumentów. Uwzględniono sześć atrybutów zrównoważonego gospodarowania energią i relacje między nimi. W rezultacie stwierdzono: 1. gaz ziemny jako nośnik energii nie spełnia warunków zrównoważonego gospodarowania energią, 2. z punktu widzenia skutków zastosowania energetyczne wykorzystanie gazu ziemnego jest lepsze od wykorzystania innych paliw kopalnych, 3. w warunkach rozwoju technologii OZE i energetyki jądrowej energetyczne wykorzystanie gazu będzie się zmniejszać, co powinno przynieść pozytywne skutki dla zrównoważonego gospodarowania energią. Wniosek ogólny – transformacja energetyczna napędzana jest głównie czynnikami o charakterze politycznym. Konieczne jest zatem traktowanie problemu zrównoważonego gospodarowania nośnikami energii w sposób kompleksowy.

SŁOWA KLUCZOWE: gaz ziemny, zrównoważenie, transformacja, polityka

Przemysław BIELECKI

RELACJA CEN UPRAWNIENI DO EMISJI CO₂ I CEN ENERGII ELEKTRYCZNEJ W POLSCE W LATACH 2013-2020

STRESZCZENIE: W artykule zbadano zależność pomiędzy cenami uprawnień do emisji gazów cieplarnianych w systemie EU ETS (unijny system handlu uprawnieniami do emisji), a hurtowymi cenami energii elektrycznej w Polsce. Wykorzystano modele regresji liniowej do oszacowania parametru transmisji cen uprawnień do emisji na hurtowe ceny energii elektrycznej podczas III fazy EU ETS (2013-2020). Wyniki modelowania wykazały, że cały koszt uprawnień do emisji CO₂ był uwzględniany w hurtowej cenie energii elektrycznej. Zgodnie z oczekiwaniami szczytowy parametr transmisji okazał się wyższy niż pozaszczytowy, niemniej jednak różnica jest niewielka i statystycznie nieistotna, model nie pozwala więc na wyciąganie daleko idących wniosków w tym zakresie. Wyniki pokazują, że producenci energii elektrycznej byli w stanie przetrzymać całość kosztów związanych z emisjami na odbiorców, co może rodzić pytanie, czy EU ETS jest skutecznym narzędziem dającym wystarczające zachęty do dekarbonizacji produkcji energii elektrycznej.

SŁOWA KLUCZOWE: transmisja cen uprawnień do emisji gazów cieplarnianych na ceny energii, ceny energii elektrycznej, ceny uprawnień do emisji do emisji gazów cieplarnianych, system handlu uprawnieniami do emisji

Ewa JASTRZĘBSKA

RAPORTOWANIE INFORMACJI ZWIĄZANYCH Z KLIMATEM PRZEZ LIDERÓW CSR W POLSCE: INDEKS UJAWNIEŃ KLIMATYCZNYCH

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest ocena zakresu raportowania informacji związanych z klimatem przez przedsiębiorstwa uznawane za liderów CSR w Polsce, dokonana za pomocą autorskiego indeksu ujawnień klimatycznych. Najpierw przeprowadzono krytyczną analizę porównawczą treści inicjatyw ujawnień klimatycznych (regulacji, wytycznych i standardów) w celu zidentyfikowania kluczowych i najczęściej wymaganych ujawnień klimatycznych. Na tej podstawie zbudowano autorski indeks ujawnień klimatycznych, w oparciu o który policzono indeks dla 20 firm uznawanych za liderów CSR w Polsce (w oparciu o analizę treści publicznie dostępnych w Internecie raportów niefinansowych firm). Badania pozwoliły stwierdzić, że praktycznie wszystkie inicjatywy ujawnień klimatycznych w większym bądź mniejszym stopniu implementują wytyczne TCFD, które stały się podstawą autorskiego indeksu ujawnień klimatycznych, obejmującego 18 wskaźników. Całkowita wartość indeksu (przyjmującego wartości od 0 do 1) dla analizowanych firm wyniosła 0.51 przy medianie równej 0.42. Indeks pokazuje, że firmy zaliczane do liderów CSR w Polsce nie charakteryzują się wysoką świadomością w zakresie zmian klimatu.

SŁOWA KLUCZOWE: ujawnienia klimatyczne, przedsiębiorstwa, indeks, raportowanie niefinansowe

Elżbieta LOREK, Agnieszka LOREK, Wiesław KOCZUR

EDUKACJA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W POLSKICH SZKOŁACH WYŻSZYCH – TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ

STRESZCZENIE: Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju wciąż rozwija się jako szeroka i kompleksowa koncepcja zawierająca powiązane treści dotyczące środowiska, gospodarki i społeczeństwa. Do kluczowych zagadnień zrównoważonego rozwoju należą, m.in. kwestie ekonomiczne, modele produkcji i konsumpcji, zarządzanie zasobami naturalnymi, ochrona środowiska, modele rozwoju, ograniczanie ubóstwa, prawa obywatelskie, demokracja, sprawowanie rządów itp. Zagadnienia te są zatem bardzo zróżnicowane i wymagają podejścia holistycznego w nauczaniu. Celem artykułu jest diagnoza i ocena aktualnego stanu edukacji dla zrównoważonego rozwoju w polskich szkołach wyższych ze szczególnym uwzględnieniem Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz wskazanie kierunków zmian. Niniejszy artykuł został napisany w oparciu o wieloletnie doświadczenie naukowe i dydaktyczne Autorów, a także w roku 2020/2021 przeprowadzono badania ankietowe wśród studentów UE w Katowicach, które pozwoliły zidentyfikować kierunki przyszłych działań edukacyjnych.

SŁOWA KLUCZOWE: zrównoważony rozwój, szkolnictwo wyższe, edukacja dla zrównoważonego rozwoju

Adam KUCHARSKI, Paulina SZTERLIK-GRZYBEK

OCENA MOŻLIWOŚCI LOKALIZACJI STACJI ŁADOWANIA SAMOCHODÓW ELEKTRYCZNYCH WYKORZYSTUJĄCA ROZMYTĄ METODĘ AHP ORAZ GIS – PRZYPADEK ŁODZI

STRESZCZENIE: W artykule zbadano możliwość lokalizacji stacji ładowania pojazdów elektrycznych pod kątem wykorzystania wielokryterialnej analizy decyzyjnej (ang. *Multicriteria Decision Analysis - MCDA*) oraz GIS (ang. *Geographic Information Systems* – systemy informacji geograficznej). W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania wykorzystaniem alternatywnych źródeł napędu pojazdów mechanicznych. Stymulują go zarówno czynniki odgórne jak przepisy wprowadzane przez Komisję Europejską czy wprowadzanie tzw. stref czystego transportu przez niektóre samorządy, ale i oddolne. Te ostatnie obejmują wzrost kosztów utrzymania samochodów napędzanych paliwami ropopochodnymi, co skłania właścicieli samochodów do poszukiwania sposobów ich ograniczenia. Tego typu badania mogą być dalej wykorzystywane przez samorządy w celu znalezienia spójnej strategii rozwoju wykorzystania aut elektrycznych w miastach. W pracy weryfikowana jest hipoteza mówiąca, że obszar miasta Łodzi jest zróżnicowany pod względem przydatności do lokalizacji stacji ładowania samochodów elektrycznych, z przewagą obszarów niekorzystnych dla tego typu inwestycji. Ponadto badania mają na celu znalezienie metodyki umożliwiającej przeprowadzenie analizy przydatności pod kątem lokalizacji nowych elementów infrastruktury w przestrzeni miejskiej.

SŁOWA KLUCZOWE: AHP, FAHP, GIS, elektromobilność, problem lokalizacji

Izabela DZIADUCH

BADANIE SATYSFAKCJI PASAŻERÓW KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ WE WROCŁAWIU ZA POMOCĄ CSI I IPA

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest ocena poziomu satysfakcji pasażerów korzystających z usług komunikacji miejskiej we Wrocławiu oraz wskazanie cech jakości, które usługodawca musi poprawić, jeśli chce zwiększyć ogólną jakość świadczonych przez siebie usług. Badanie satysfakcji pasażerów zostało przeprowadzone zgodnie z przedstawionymi w artykule etapami procedury. Dążąc do realizacji przyjętego celu, zastosowano - CSI i IPA. Głównym narzędziem pomiarowym, który zastosowano, był kwestionariusz ankietowy. Badania przeprowadzono na próbie 500 respondentów, co pozwala ufać wynikom na 95% przy założeniu błędu oszacowania na poziomie $\pm 5\%$. Ogółem do oceny poziomu satysfakcji pasażerów korzystających z usług świadczonych przez MPK Wrocław wybrano 14 postulatów przewozowych. Respondenci oceniali następujące cechy jakości usług komunikacji miejskiej: dostępność przestrzenna, częstotliwość połączeń, regularność odjazdów, bezpośredniość podróży, prędkość podróży, punktualność odjazdów, niezawodność podróży, czas podróży, bezpieczeństwo, dostępność informacji, koszt podróży, komfort podróży, integracja oraz koszt inwestycji. Statystyczną analizę danych przeprowadzono za pomocą oprogramowania Statistica 13.3 oraz przy użyciu funkcji i poleceń dostępnych w programie Microsoft Excel. Otrzymane wyniki pozwoliły na przeprowadzenie szczegółowej analizy związanej z poziomem jakości usługi. Wyniki te powinny być wykorzystane przez

organizatorów i operatorów transportu miejskiego do kształtowania oferty przewozowej, przede wszystkim w aspekcie zwiększenia jakości usług przewozowych. Jest to bardzo istotne, gdyż to właśnie między innymi jakość systemu transportowego decyduje o jakości życia mieszkańców, a także o warunkach rozwoju gospodarczego obszaru objętego planem transportowym.

SŁOWA KLUCZOWE: zrównoważony rozwój, publiczny transport zbiorowy, jakość usług, wskaźnik satysfakcji klienta (CSI), analiza ważności-realizacji (IPA)

Joanna GÓRNIAK, Agnieszka BUKOWSKA-PIESTRZYŃSKA

OPAKOWANIA ZWROTNE NA RYNKU E-COMMERCE W UJĘCIU SPOŁECZNO-EKONOMICZNYM – WYNIKI BADAŃ

STRESZCZENIE: Rosnąca sprzedaż on-line, wpływa na wzrost ilości opakowań będących w obiegu gospodarczym, wywołując tak efekty ekonomiczne (wzrost kosztów wytworzenia opakowań, przechowywania i utylizacji), jak i środowiskowe. Sposobem na zmniejszenie skali problemu mogłoby stać się opakowanie wielokrotnego użytku, które byłoby stosowane przez przedsiębiorstwa w ramach e-commerce. Pytanie: czy klienci są na to gotowi? Jaka jest ich opinia na temat wdrożenia takiego rozwiązania? Czy byliby skłonni płacić kaucję za korzystanie z takiego opakowania? Celem artykułu jest wskazanie jednostkowego opakowania zwrotnego możliwego do zastosowania w e-commerce jako przejawu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa oraz postaw klientów wobec tego rozwiązania. Artykuł ma charakter empiryczny – część empiryczna przedstawia wyniki badań własnych.

SŁOWA KLUCZOWE: e-commerce, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw, opakowania zwrotne

Izabela KRUSZELNICKA, Dobrochna GINTER-KRAMARCZYK, Michał MICHAŁKIEWICZ,
Przemysław MUSZYŃSKI, Marianna CIŚLAK, Wojciech GÓRA

JAKOŚĆ WODY STUDZIENNEJ W POLSCE – STUDIUM PRZYPADKU

STRESZCZENIE: Celem pracy była analiza jakości i porównanie wartości użytkowej wód z tradycyjnie kopanych i wiertniczych studni zlokalizowanych w zachodniej Polsce. Określono podstawowe parametry fizykochemiczne i mikrobiologiczne (*Escherichia coli* w 100 ml, bakterie z grupy coli w 100 ml, enterokoki w 100 ml, łączna liczba bakterii w 1 ml hodowanych w 22°C, całkowita liczba bakterii w 1 ml hodowanych w 36°C) dla próbek wody. Dodatkowo w niektórych próbkach wód analizowano obecność metali ciężkich, TN (całkowity azot), TOC (całkowity węgiel organiczny) i NPOC (rozpuszczony węgiel organiczny). Przeprowadzone badania wykazały, że w wodach pobieranych ze studni występuje skażenie mineralne i mikrobiologiczne. Potwierdza to niedostateczną ochronę studni oraz przenikanie zanieczyszczeń do wód z ich bezpośredniego otoczenia, warstw geologicznych, z którymi stykają się zasoby wód podziemnych.

SŁOWA KLUCZOWE: studnie wiercone, studnie kopane, jakość wody, zanieczyszczenia wody, jakość wody

Konrad TURKOWSKI, Michał DUBROWSKI

POSTRZEGANIE USŁUG EKOSYSTEMÓW DOSTARCZANYCH PRZEZ STAWY KARPIOWE W PASŁĘKU, POLSKA

STRESZCZENIE: Ocenę postrzegania usług ekosystemowych stawów rybnych przeprowadzono w miejscowości Pasłęk, położonej w północno-wschodniej Polsce. Przeprowadzono 94 wywiady eksperckie z osobami niezwiązanymi zawodowo z rybactwem. Ankieta zawierała listę 28 potencjalnych usług ekosystemowych dostarczanych przez stawy rybne. Za najważniejsze uznano usługi środowiskowe, następnie usługi społeczne i usługi produkcyjne. Najwyżej respondenci ocenili funkcję stawów jako miejsca tarła i rozrodu ryb, następnie ich rolę jako zbiorników przeciwpożarowych oraz miejsca wypoczynku i rekreacji. Porównanie z innymi badaniami wykazało, że na postrzeganie usług ekosystemów w badaniach lokalnych może wywierać wpływ szereg uwarunkowań, w tym takich jak charakter i lokalizacja stawów rybnych. Badania wykazały, że osoby niezwiązane z rybactwem i hodowlą ryb są świadome szerokiego zakresu usług ekosystemowych świadczonych przez stawy rybne. Stanowi to pozytywną rekomendację społeczną dla europejskiej polityki rybackiej, której celem jest rozwój akwakultury bez pogarszania stanu środowiska, tworzenie zrównoważonych relacji między producentami, a konsumentami produkcyjnych i pozaprodukcyjnych produktów akwakultury.

SŁOWA KLUCZOWE: usługi ekosystemowe, wielofunkcyjność, stawy rybne

Anna KRYSZTOPIK, Izabela Anna TAŁAJ, Paweł BIEDKA

UDZIAŁ INSTALACJI DO MECHANICZNO-BIOLOGICZNEGO PRZETWARZANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH (MBP) W POZIOMIE RECYKLINGU I PRZYGOTOWANIA DO PONOWNEGO UŻYCIA PAPIERU, METALI, TWORZYW SZTUCZNYCH I SZKŁA OSIĄGNIĘTYM PRZEZ GMINY

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest określenie udziału instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP) w wysokości osiągniętych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (PMPG) przez gminy w województwie podlaskim (Polska) w 2019 r. Analizie poddano samorządy gminne kierujące zmieszane odpady komunalne do instalacji MBP o największym i najmniejszym udziale gmin, które osiągnęły wymagany poziom recyklingu. Otrzymane wyniki dotyczące udziału masy odpadów PMPG wysegregowanych ze zmieszanych odpadów komunalnych w dwóch analizowanych instalacjach MBP zestawiono z osiągniętymi przez gminy poziomami recyklingu oraz łączną masą odpadów poddanych recyklingowi. Wysoki udział MBP w masie odpadów poddanych recyklingowi nie determinował osiągnięcia przez wszystkie gminy wymaganego poziomu recyklingu, natomiast niski udział nie przesądzał o nieosiągnięciu przez gminę poziomu recyklingu.

SŁOWA KLUCZOWE: odpady, poziom recyklingu, zakład przetwarzania odpadów

Anita BEDNAREK, Anna M. KLEPACKA, Aleksandra SIUDEK

BARIERY ROZWOJU BIOGAZOWNI ROLNICZYCH W POLSCE

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest rozpoznanie barier jakie związane są z rozwojem biogazowni rolniczych. Uzupełnienie danych wtórnych stanowiły dane pierwotne pozyskane na podstawie kwestionariusza, przeprowadzonego wśród pracowników przedsiębiorstwa, którego produkcja biogazu jest jednym z elementów gospodarki obiegu zamkniętego. Wyniki badań wskazały, iż respondenci w zdecydowanej większości wskazali na przeszkody zewnętrzne, systemowe i rozwojowe. Największy procentowy udział odpowiedzi dotyczył braku stabilnych przepisów prawa w zakresie odnawialnych źródeł energii, w tym biogazowni oraz braku programów finansujących budowę biogazowni rolniczych. Ponadto, respondenci wskazywali na propozycje, które mogłyby w przyszłości usprawnić rozwój biogazowni rolniczych. Respondenci za bardzo ważny motywator uznali aktualizację i zagwarantowanie opłacalności inwestycji w sytuacji znacznie wyższych nakładów, rosnących kosztów działalności i obsługi zadłużenia poprzez cenę referencyjną, a także uwzględnienie w systemie wsparcia taryf gwarantujących stabilny dochód przez co najmniej 15 lat. Bariery rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce pozostają niezmiennie, a świadomość pozytywnego oddziaływania biogazowni rolniczych na wielu płaszczyznach wciąż jest bardzo mała.

SŁOWA KLUCZOWE: bariery, rozwój, biogazownie rolnicze, Polska

Karol KOCISZEWSKI, Magdalena SOBOCIŃSKA, Joanna KRUPOWICZ,
Andrzej GRACZYK, Krystyna MAZUREK-ŁOPACIŃSKA

ZMIANY NA RYNKU POLSKICH PRODUKTÓW EKOLOGICZNYCH POCHODZENIA ROLNICZEGO

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest określenie zmian czynników wpływających na funkcjonowanie polskiego rynku ekologicznych produktów pochodzenia rolniczego oraz czynników wpływających na przyszły rozwój tego rynku. Zawiera on syntezę wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród rolników (z lat 2011, 2019, 2021), dystrybutorów (z lat 2019 i 2021) i konsumentów (z lat 2009 i 2021). Wyniki badań z 2011 i 2019 wykazały, że według rolników największe szanse rozwoju rynku wiążą się z czynnikami popytowymi, w tym zwłaszcza świadomością ekologiczną konsumentów. W 2021 r. opinie te pogorszyły się, co wskazuje, że rolnicy napotykają trudności w dotarciu ze swoją ofertą do konsumentów. Dotacje unijne również straciły na znaczeniu, co wiąże się z utrudnieniami administracyjnymi i biurokratycznymi. Obok wysokich kosztów produkcji i słabości powiązań rolników z dystrybutorami stanowią one największe bariery rozwoju rynku. Podobne wnioski wynikają z wyników badań dystrybutorów. Według konsumentów największymi szansami rozwoju rynku są rosnąca świadomość ekologiczna, zwiększenie różnorodności oferty i lepsza promocja. Ograniczeniami są wysoka cena, znikoma edukacja ekologiczna, brak odpowiedniego wsparcia ze strony państwa oraz zbyt mało informacji o ofercie.

SŁOWA KLUCZOWE: rolnictwo zrównoważone, rolnictwo ekologiczne, rynki produktów ekologicznych, szanse i ograniczenia rozwoju

Aleksander GRZELAK, Łukasz KRYSZAK

ROZWÓJ VS EFEKTYWNOŚĆ POLSKICH GOSPODARSTW ROLNYCH - EFEKTY SUBSTYTUCJI CZY SYNERGII?

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest określenie charakteru zależności pomiędzy rozwojem gospodarstwa rolnego a jego techniczną efektywnością rozumianą z perspektywy analizy obwiedni danych (DEA). Zakres czasowy analizy odnosi się do okresu 2004-2019. Część empiryczna artykułu opiera się na indywidualnych niepublikowanych danych dla polskich gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną według systemu Farm Accountancy Data Network (FADN). Zasosowany został nieradialny model DEA oparty na luzach (SBM-DEA) z nadefektywnością przy założeniu zmiennych efektów skali, co umożliwia porównanie i uszeregowanie efektywnych gospodarstw, a także szczegółową analizę źródeł (nie)efektywności badanych jednostek. Nie odnotowaliśmy efektu substytucji (trade-off) pomiędzy zrównoważonym rozwojem gospodarstw a ich efektywnością. W przypadku gospodarstw mieszanych istnieją pewne dowody na efekt synergii, ponieważ gospodarstwa zrównoważone wykazują wyższy poziom efektywności technicznej, a jednocześnie różnice były statystycznie istotne. Główna rekomendacja, po przeanalizowaniu wyników badań jest taka, że polityka rolna powinna wspierać zarówno poprawę efektywności, jak i postęp w kierunku wyższego poziomu zrównoważenia.

SŁOWA KLUCZOWE: gospodarstwa rolne, model efektywności oparty na „luzach”, efektywność techniczna, zrównoważenie, FADN

Roman BUCHTELE, Eva CUDLÍNOVÁ, Miloslav LAPKA, Nikola SAGAPOVA,
Martina KRÁSNICKÁ, Jan VÁVRA, Zuzana DVOŘÁKOVÁ LIŠKOVÁ

KOMPETENCJA ENERGETYCZNA W CZECHACH I JEJ WPŁYW NA POSTRZEGANIE ZACHOWAŃ W ZAKRESIE ZUŻYCIA ENERGII PRZEZ OBYWATELI

STRESZCZENIE: Analiza oparta jest na próbie 1015 obywateli z Czech. W artykule skonstruowano indeks kognitywnych umiejętności energetycznych (CELI), oparty na wiedzy o miksie energetycznym w produkcji energii elektrycznej oraz wiedzy o imporcie/eksporcie energii elektrycznej w Czechach. Badania mają na celu udzielenie odpowiedzi na następujące pytania: Jaki jest poziom CELI w populacji Czech? W jakim stopniu wybrane wskaźniki społeczno-demograficzne wpływają na CELI? W jakim stopniu CELI wpływa na postrzeganie przez respondentów? Średni poziom CELI jest rozpowszechniony w całej populacji, natomiast wysokie i niskie poziomy CELI są mniej więcej równo podzielone. Osoby o wysokim CELI to częściej starsi mężczyźni z wyższym wykształceniem. CELI istotnie wpływa również na postrzeganie zachowań na poziomie indywidualnym, zbiorowym i systemowym. Wyższe CELI wiąże się również z wyższym poparciem dla innowacyjnych rozwiązań i odnawialnych źródeł energii.

SŁOWA KLUCZOWE: Czechy, wiedza o energii, zużycie energii, badanie gospodarstw domowych, percepcja człowieka

Sylwia FRYDRYCH

ROLA RATINGU KREDYTOWEGO EMITENTÓW INSTRUMENTÓW DŁUŻNYCH ESG

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest ocena, czy posiadanie przez emitentów instrumentów dłużnych ESG oceny zdolności kredytowej wydanej przez więcej niż jedną agencję ratingową wpływa na liczbę i średnią kwotę emisji. Badania empiryczne przeprowadzono metodą obserwacji oraz analizy dokumentów źródłowych. W analizowanym okresie 53,38% emitentów otrzymało oceny wiarygodności kredytowej przynajmniej od jednej agencji ratingowej, jak S&P, Moody's i Fitch. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że na liczbę instrumentów dłużnych ESG oraz średnią kwotę emisji miała wpływ liczba ratingów nadanych emitentowi. Baza danych zebrana z Refinitiv Eikon za okres od 2012 do 2021 roku pozwala stwierdzić, że wystarczą dwie oceny zdolności kredytowej. Wnioski z tego badania można wykorzystać w procesie pozyskiwania finansowania na projekty ESG.

SŁOWA KLUCZOWE: ESG, rating kredytowy, obligacje

Marek NOWACKI, Agnieszka NIEZGODA

JAKICH DOŚWIADCZEŃ POSZUKUJĄ TURYSŒCI W PARKACH NARODOWYCH? ANALIZA OPINII W SERWISIE TRIPADVISOR

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest analiza i porównanie doświadczeń turystów odwiedzających trzy parki narodowe w Polsce. Autorzy skupili się na następujących pytaniach: Jakie są doświadczenia osób odwiedzających parki narodowe w Polsce? Czy walory przyrodnicze parków narodowych mają wpływ na ich unikalne doświadczenia, czy też obszary cenne przyrodniczo nie są dla nich ważne? Autorzy zastosowali mieszane metody: ilościowe (text mining, analiza korespondencji) i jakościowe (analiza treści). Dane do analizy stanowiły opinie użytkowników serwisu TripAdvisor. Analiza recenzji z TripAdvisora wskazała, że najważniejszymi doświadczeniami turystów uzyskanymi w badanych parkach narodowych było: docenianie przyrody i aktywność fizyczna. Pozostałe grupy doświadczeń odzwierciedlone w recenzjach to: estetyczne, kontaktów, napięcia i ekscytacji. Stwierdzono, że przyroda jest dla turystów najważniejszym walorem parków narodowych. Badania wskazały także na tendencję wśród turystów do dbania o zdrowie i chęć regeneracji sił fizycznych na terenach o wybitnych walorach przyrodniczych.

SŁOWA KLUCZOWE: analiza treści, kodowanie doświadczeń, eksploracja tekstu, polskie parki narodowe, zrównoważona turystyka